በጋዜጣው ሪፖርተር

በመንዝ ጌራ ምድር የአየር ንብረት ለውጥ ሲፈተሽ

ከአየር ንብረት ለውጥና ተለዋዋጭነት ጋር በተያያዘ ጥናቶች እየተሰሩ ይገኛሉ፤ ተሰርተዋልም። ይሁን እንጂ ጥናቶቹ ትኩረታቸውን የሚያደርጉት በቆላማና በአርብቶ አደሩ አካባቢዎች እንደሆነ ባለሙያዎች ይገልፃሉ። ለዚህም እንደምክንያት የሚቀጥሩት አብዛኛውን ጊዜ የተፈጥሮም ሆነ ሰው ሰራሽ አደጋዎች ይከሰቱ የነበረው በዝቅተኛው (LOWLAND) በሚባለው አካባቢ ስለነበር ነው። አሁን አሁን ግን የችግሩ ጥልቀት እየሰፋ በመምጣቱ ችግሩ ወደ ደጋው (HIGHLAND) አካባቢ እየተዛመተ ነው። ይህንን ምክንያት በማድረግ አንድ ባለሙያ በአማራ ክልል ሰሜን ሸዋ ዞን መንዝ ጌራ ምድር ወረዳ በአየር ንብረት ለውጥና ተለዋዋጭነት ላይ ምርምር አድርገው ግኝቶቻቸውን ይፋ አድርገዋል።

የጥናት ባለቤት አቶ መስፍን ካሳ ይባላሉ። በፖፑሌሽን ሔልዝ ኤንድ ኢንቫይሮመንት (PHE) ኢትዮጵያ ኮንስቲየም ፕሮግራም አስተባባሪ ናቸው። የመጀመሪያ ዲግሪያቸውንም ሆነ በክልላዊና አካባቢያዊ ልማት ላይ የሰሩትን ማስተርሳቸውን ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ አግኝተዋል። ከላይ የጠቀስነውን ጥናታቸውን አስመልክተን ከአቶ መስፍን ጋር ተከታዩን ቆይታ አድርገዋል።

አቶ መስፍን ካሳ

ሰንደቅ፡- ጥናቱን ስለሰሩበት አካባቢ መጠነኛ ገለፃ ቢያደርጉልን?

አቶ መስፍን፡- ጥናቱን የሰራሁት በሰሜን ሸዋ ዞን መንዝ ጌራ ምድር ወረዳ ላይ ነው ወረዳው ሃያ አንድ ቀበሌዎች ያሉት ሲሆን ከወረዳው 30 በመቶ ላይ ጥናቱ ተካሂዷል። ናሙና የተወሰደባቸው 180 አርሶ አደሮች ሲሆኑ 20 በመቶ ሴቶች ቀሪዎቹ 80 በመቶ ወንዶች ናቸው። ናሙና ከተወሰደባቸው ገበሬዎች 89 በመቶው ከዚህ በፊት ስለ አየር ንብረትና ስለ አየር ንብረት ለውጥ ሰምተው እንደሚያውቁ መረጃ ሰጥተዋል። የሰሙበትን መንገድ ከሬዲዮና ከግብርና ባለሙያዎች እንደሆነም ተናግረዋል። ቀሪዎቹ 16 በመቶ ስለ አየር ንብረት ለውጥ ምንም እንደማያውቁ ለመረዳት ችያለሁ።

ሰንደቅ፡- ጥናቱ በአየር ንብረት ለውጥ ላይ ሆኖ በተለይ ምን ላይ ያተኩራል?

አቶ መስፍን፡- ዋናው የጥናቱ አላማ የአየር ንብረት ለውጥንና ተለዋዋጭነትን እንዴት ይረዱታል? የሚለው ላይ ያተኩራል። እንደሚታወቀው ስለ ችግሩ በተለያዩ ስብሰባዎች በኃላፊነት ቦታ ባሉ ሰዎች መካከልና በባለስልጣናት አካባቢ ነው ጭቅጭቁም ንትርኩም ያለው። ነገር ግን ዋናው ችግር ያለው ታች ያሉት አርሶ አደሮች ጋር ነው። ይህን ችግር እንዴት ይረዱታል የሚለውና የእነርሱ አረዳድ ከ30 ዓመቱ የሚቲዎሮሎጂ ዳታ ጋር ማመሳከር ነው። አርሶ አደሩ ምን ይላል የሚቲዎሮሎጂ ሳይንሳዊ ትንታኔ ምን ይመስላል የሚለው ላይ ነው ያተኮርኩት፤ የወረዳውን የ30 ዓመት የሙቀት የዝናብ እና የ25 ዓመት የንፋስ ዳታ ትንታኔ ከአርሶ አደሩ አረዳድ ጋር ተቀናጅቶ የተሰራ ነው ጥናቱ።

ሰንደቅ፡- የአርሶ አደሩ ምላሽ እና የሚቲዎሮሎጂው ትንታኔን ግኝት ጥቂት ቢገልፁት?

አቶ መስፍን፡- በጥናቱ መሠረት ናሙና የተወሰደባቸው 99.4 በመቶ የሚሆኑት አርሶ አደሮች የአካባቢው ሙቀት በፊት ከነበረው በጣም መጨመሩን አስረድተዋል። የአርሶ አደሮቹን ምላሽ ይደግፍ የወረዳው የ30 ዓመት የሚቲዎሮሎጂ ዳታ ሲተነተን በ30 ዓመት ውስጥ 0.25 ዲግሪ ሴንቲ ግሬድ ሙቀቱ መጨመሩን ያሳያል። አርሶ አደሮቹ የሚናገሩት ከሳይንሳዊ ትንታኔው ጋር ተመሳሳይ ነው። ይሄ ጥናት አርሶ አደሩ ጋር ያለው አገር በቀል እውቀት ከሳይንሱ ጋር የተጣጣመ መሆኑን ያሳያል። የዚህ ምክንያት ደግሞ አርሶ አደሩ ከችግሩ ጋር አብሮ እየኖረ በመሆኑ እነርሱ የሚናገሩትን እውነት ሳይንሱ እያረጋገጠው ነው።

ችግሩን /ሙቀቱ መጨመሩን/ እንዴት አወቃችሁ ብዬ ጥያቄ አቅርቤላቸው ነበር ድሮ ድሮ ከብርዱና ከቅዝቃዜው የተነሳ "ገተት" የሚባል ልብስ ተከናንበን እንለብስ ነበር። አይናችን ብቻ ሲቀር ሌላውን ሰውነታችንን እንሸፍን ነበር። አሁን ግን እንደዛ እንለብስም ነበር ያሉኝ። እኔም ጥናቱን ሳካሂድ በቲሸርትና በሸሚዝ ነበሩ አርሶ አደሮቹ።

ሰንደቅ፡- መቼ ነበር ጥናቱ የተካሄደው ስንት ጊዜስ ወሰደ?

አቶ መስፍን፡- በፈረንጆቹ 2009 እና 2010 ነው የተሰራው ወደ 12 ወራት /አንድ ዓመት/ አካባቢ ፈጅቷል። እናም አርሶ አደሮቹ ሙቀቱ መጨመሩን በሌላም መረጃ ያጠናክራሉ። ለምሳሌ ድሮ አንድ ቤተሰብ በሳምንት አንድ እንስራ ውሃ ጠጥቶ እንደማይጨርስ እና አሁን አሁን ግን በአንድ ቀን ውስጥ ሁለት እንስራ ውሃ በመጠጥ እየጨረሰ እንደሆነ ተናረዋል። እዚህ ላይ የምናስተውለው አርሶ አደሮቹ ሳይንሳዊ አገላለፁን ስለማያውቁት እንጂ ንግግራቸው ከሳይንሱ ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት አለው። ይህ ምን ማለት ነው ሙቀት ሲጨምር የሰውነታችን ፈሳሽ በላብና በትነት ስለሚወጣ ውሃ እንጠማለን ሰውነታችን ተጨማሪ ውሃ ያስፈልገዋል። ይህን ሳይንስ ነው እነሱ በራሳቸው መንገድ የገለፁት። ድሮ ድሮ ጠዋት ውርጭና ቁር ስለሚበዛ እርሻ የሚያርሱት አረፋፍደው እንደነበርና አሁን ግን ጠራራ ፀሐይ ሳይመጣ በጠዋት ወደ እርሻ ተሰማርተው በጊዜ ወደቤታቸው ገብተው እንደሚያርፉም ይናገራሉ። ሌላው ቀርቶ ማኅበራዊ ጉዳዮቻቸውን እንደ ለቅሶ ገበያ፣ ሰርግ እና የመሳሰሉትን ጉዳዮች የሚፈፅሙት በጠዋት ነው። ካረፈዱ የሚደርስባቸውን ብርቱ የፀሐይ ግለት ስለሚፈሩ ነው።

ዝናብን በሚመለከት በበልግ ላይ ዝናቡ እንደቀነሰባቸው ተናግረዋል። ወረዳው ቀድሞ የሚታወቀው በበልግ አምራችነቱ ነበር እንደውም "የመንዝ ወት በልጉ" የሚል አባባል አላቸው። መቶ በመቶ በልግ አምራቾች ነበሩ። አሁን በአብዛኛው ወደ መኸር አምራነት ተገፍተዋል። ታዲያ የ30 ዓመቱ የዝናብ ሁኔታ ሲተነተን የመጀመሪያው አስር ዓመት ላይ ከፍተኛ ዝናብ እንደነበር ግራፉ ያሳያል። ሁለተኛው አስር ዓመት የዝናቡ መጠን ከበፊቱ እንደሚያንስ ያሳያል። ሶስተኛው አስር ዓመት ላይ ደግሞ ከሁለተኛው አስር ዓመት በጣም ቀንሶ ይታያል ይህ የበልግ ወቅት የዝናብ ሁኔታ ብቻ ነው። አርሶ አደሩም በዝናቡ እየቀነሰ መምጣት ምክንያት ወደ መኸር አምራችነት ተሸጋገረ። የመኸሩን የዝናብ መጠን ከሚቲዎሮሎጂው የዳታ ትንተና ስንረዳ የመጀመሪያው አስር ዓመት የዝናብ መጠን በጣም ከፍተኛ ሲሆን የሁለተኛው አስር ዓመት በጣም-በጣም ዝቅተኛ መሆኑን ግራፉ ያሳያል። እንደገና ሶስተኛው አስር ዓመት ላይ በጣም ከፍ ብሎ ይታያል። በአጠቃላይ የመዋዥቅ ሁኔታ ያሳያል።

ሰንደቅ፡- በአሁኑ ሰዓት ስንት በመቶ አርሶ አደሮች መኸር ያመርታሉ መኸሩስ ለአርሶ አደሩ ምቹ ነው ወይ?

አቶ መስፍን፡- አሁን 90 በመቶ አርሶ አደር መኸር አምራች ሆኗል 10 በመቶ ብቻ ናቸው በልግ የሚያመርቱት። የመኸሩ ወቅት ምቹ ነው ወይ? አይደለም። መኸሩም የራሱ ችግር አለው። ዝናቡ ከፍተኛ ስለሚሆን የዘሩት ዘር ጎርፍ ይበላዋል። ዘሩ ጎርፉን ተቋቁሞ ቢበቅል እንኳን ጥቅምት ላይ ውርጭ ወርዶ እንዳልነበር ያደርገዋል። አንዳንዴም የመሬት መንሸራተት ያጋጥማቸዋል። ቅድም ስለሙቀት ስናወራ ያልጨመርኩት በጥናቱ ወቅት በበልግ ነው በመኸር ሙቀት የጨመረው ብለናቸው ነበር፤ በሁለቱም ወቅት ሙቀት መጨመሩን ተናግረዋል ወደ ሚቲዎሮሎጂ ዳታ ትንታኔ ስንመጣ የመኸር ወቅት ሙቀት በ30 ዓመት ውስጥ 0.77 ዲግሪ ሴንቲ ግሬድ ሙቀት መጨመሩን ያሳያል።

ሰንደቅ፡- ገበሬዎቹ ከበልግ ወደ መኸር አምራችነት ሲቀየሩ በሚያመርቷቸው አዝእርቶች ላይ ተፅዕኖ አልፈጠረባቸውም?

አቶ መስፍን፡- የሚገርመው ከበልግ ወደ መኸር መሸጋገራቸው ብቻ ሳይሆን በርካታ የስንዴና የገብስ ዝርያዎች እየጠፉባቸው እንደሆነ ደርሰንበታል እነ ወርቅዬ፣ ቅቡቴ፣ ማውጊ፣ ፈርኪ ድመቶ፣ ጠመኘር የመሳሰሉ የገብስና የስንዴ አይነቶች እየጠፉባቸው ነው። የዝናቡ የሙቀቱና የወቅቱ መለዋወጥ በእነዚህ የእህል ዘሮች ላይ ተፅዕኖ መፍጠሩንና ቢዘሩ እየጠፉ መቅረታቸውን አስረድተዋል። ሙሉ በሙሉ ዝርያቸው የጠፉና ገበያ ላይ የማይገኙ አሉ እንደገና ሽፋናቸው የቀነሰም አሉ። ለምሳሌ ከገብስ ነጭ ማውጌ፣ ጥቁር ፈርኪ፣ ቅቡቴ እና ወርቅዬ የሚባሉት አብዛኞቹ ጠፍተው ጥቂት አርሶ አደሮች እጅ ብቻ የሚገኙ አሉ። ያ ዝርያ እንዳይጠፋ በእንስራ ውስጥ መርገው ጉድጓድ ውስጥ መቅበራቸውን ሁሉ ነግረውኛል።

በምንጭና በወንዝ ፍሰት በኩል የቀነሱም የደረቁም ምንጮችና ወንዞች እንዳሉ ተመልክቻለሁ። አርሶ አደሮቹም ድሮ ብዙ ምንጮች ነበሩ። አሁን ብዙዎቹ ደርቀዋል ብለዋል። ያው ቦታም ከፍተኛ ቦታ ነው ከባህር ጠለል በላይ ከሶስት ሺህ እስከ ሶስት ሺህ አምስት መቶ ሜትር ከፍታ አለው። የተረፉትም ምንጮች መጠናቸውና አፈሳሰሳቸው መቀነሱን ተናግረዋል። በወንዝ በኩልም ሙሉ በሙሉ የደረቀ አለ ብለዋል። ጥልቀትና መጠኑ የቀነሰም እንዲሁ ይህ በአጠቃይ የአየር ንብረት ለውጥና ተለዋዋጭነት የሚያስከትላቸው ተፅዕኖዎች ናቸው።

በነገራችን ላይ የእህል ዝርያዎችን መጥፋት አስመልክቶ አፍሪካ ውስጥ አንድ ተጠንቶ ነበረ። ጥናቱን ያካሄደው ፊሸር የተባለ ተመራማሪ ሲሆን 2005 ዓ.ም ላይ የሰራው ምንድነው ያለው እ.ኤ.አ በ2080 ዓ.ም አፍሪካ ውስጥ የስንዴ ዝርያ ይጠፋል ነው ያለው፤ ይህ እንግዲህ በተጠቀሰው ዓመት አፍሪካ ውስጥ ዳቦ የለም ማለት ነው። ይህንን ጥናት አለም አቀፍ የአየር ንብረት ለውጥን የሚከታተለው "IPCC" የተባለው ድርጅት እውቅና ሰጥቶታል። እና ይህ ጥናት የተደረገው በአንድ ወረዳ ብቻ ነው፤ ኢትዮጵያ ውስጥ ግን ከአምስት መቶ እስከ ስምንት መቶ ወረዳዎች አሉ። እያንዳንዱ ወረዳ ላይ ቢጠና ብዙ ችግሮች ይገኛሉ ማለት ነው።

ሰንደቅ፡- ብዙ ጊዜ ጥናቶች የሚካሄዱበት በአርብቶ አደሩና በጠረፍ አካባቢዎች ነው፤ እርሶ መንዝ ላይ ለማጥናት እንዴት አሰቡ?

አቶ መስፍን፡- እርግጥ ከዚህ በፊት መንዝ ላይ የተጠና ጥናት የለም። የተጠኑ ጥናቶች ያሉት በአርብቶ አደሩና በዝቅተኛ አካባቢዎች ነው። ለምን ቢባል ሙቀቱም የእንስሳት በሽታውም ብዙ የተፈጥሮም ሆነ ሰው ሰራሽ አደጋዎች የሚከሰቱት በቆላማውና በአርብቶ አደሩ አካባቢ ነበር፤ አሁን ግን ችግሩ ወደ ደጋውም እየተዛመተ መሆኑን የሚጠቁም ጥናት ነው የሰራሁት። እኔ ጥናቱን የሰራሁበት አካባቢ በጣም ቀዝቃዛ የነበረ ነው። አሁን ግን ሙቀቱ ዝናቡ ንፋሱ መቀያየሩን አርሶ አደሮች እየተገነዘቡት ነው። እኔም ችግሩ ሲከሰት እንዴት እንደሚቋቋሙት እና እንዴት እጣጥመው እንደሚሄዱ ያላቸውን ተሞክሮ ለመዳሰስ ሞክሬ ነበር። ችግሩን የሚቋቋሙበት የራሳቸው የሆኑ በርካታ ሜካኒዝሞች አሏቸው። ችግሩ የአጭርና የረጅም ጊዜ ሲሆን ያንን የሚቋቋሙበት የተለመዱ ሶስት መንገዶች አሏቸው። አንደኛው የአመጋገባቸውን መጠን መቀነስና መቆጠብ ነው። ለምሳሌ በቀን ሶስት ጊዜ ይበሉ ከነበረ ወደ ሁለት ጊዜ ዝቅ ማድረግ ሁለት ጊዜ የሚመገቡ ከሆነ ወደ አንድ ጊዜ ማሸጋገር ሲሆን፤ ሁለተኛው ገንዘብ መበደር ነው። በአካባቢው ላይ አነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ማሳያገኘ ስለሚጠይቁ መበደር አይችሉም። ከዚህ ይልቅ ከተሻለ ዘመድ ወዳጅ አሊያም አራጣ ይበደራሉ። አራጣ ሲበደሩ በዓመት በመቶ ብር ሰልሳ ብር ይከፍላሉ። ሶስተኛው መንገድ የቀን ስራ ፍለጋ ጊዜያዊ ስደት /ፍልሰት/ ያደርጋሉ። በእነዚህ ሶስት መንገዶች ለአጭር ጊዜም ይሁን ለረጅም ጊዜ ችግር መቋቋሚያ ዘዴዎቻቸው ናቸው። በአካባቢው ጥናት የሰራሁበት ሌላው ምክንያት በአካባቢው ለተወሰኑ ዓመታት እሰራ ስለነበር የአርሶ አደሩን ችግር በቅርበት ስመለከት በመኖሬ ነው።

ሰንደቅ፡- ባለሳለት ከሁለት ወራት በፊት ታዋቂ ሰዎች ባለስልጣናትና ባለድርሻ አካላት በተገኙበት በደሳሴ ሆቴል ጥናትዎን ይፋ አድርገው ነበር፤ ምላሹ ምን ይመስል ነበር?

አቶ መስፍን፡- በጣም ደስ የሚል ነበር። ይህንን ስብሰባ ለየት የሚያደርገው ጥናቱ ብቻም ሳይሆን ይፋ በተደረገበት መድረክ ላይ ለጥናቱ ዋቢ የሚሆኑ የወረዳው አርሶ አደሮችና የወረዳው አስተዳዳሪም ጭምር መገኘታቸው ነው። እነዚህ ሰዎች በእለቱ ይህ ጥናት በቂ ባለመሆኑ ተጨማሪ ጥናት ይደረግ ከማለታቸውም በተጨማሪ በጥናቱ ያልተካተቱ ሌሎች መረጃዎችንም ሲሰጡ ነበር። ለነገሩ አሁን ከብዝሀ ህይወት ኢንስቲቲዩት፣ ከአካባቢ ጥበቃ ባለስልጣንና ከሌሎች ባለድርሻ አካላት ጋር በመሆን ለመጥፋት የተቃረቡትን ዘሮች የማሰባሰብ እና ለመንግስት ለማስረከብ በማሰብ ላይ ነን ያለው ነው። ጥናቱ ይፋ በተደረገ ቀን በጣም የሚያበረታቱ አስተያየቶች ነበሩ። ጥናቱን የማስጠንቀቂያ ደወል ነው ያሉም ነበሩ። በአጠቃላይ ምላሹ አስደሳች ነበረ፤ ይህ ጥናት ይፋ መደረጉ አንዱ ውጤት ለመንግስት ምክር ቤት አባላት እንዲቀርብ ተብሎ ፓርላማው ሳይዘጋ ለማቅረብ ብዙ ሂደቶችን ተጉዘን ነበር። ፓርላማዎች የተጣበበ ጊዜ ስለነበራቸው አልደረሰም። ቢደርስ ኖሮ የፓርላማ አባላት ከየአካባቢው /ከየወረዳው/ የተወከሉ በመሆናቸው በየወረዳቸው ያለውን የአየር ንብረት ለውጥ በንቃት እንዲከታተሉና መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችም ከውሃ፣ ከት/ቤት ግንባታና ከጤና ስራዎች /ልማቶች/ ጎን ለጎን በአየር ንብረት ለውጥ ላይ ጥናትም ጭምር እንዲሰሩ ጠቋሚ ይሆን ነበር ብዬ አምናለሁ። ምክንያቱም በመረጃ ላይ የተመሰረተ ጥናት ማቅረብ ካልቻልን የህግ አውጭዎችን፣ ለጋሾችንም ሆነ ባለድርሻ አካላትን ማሳመን አንችልም። ለምሳሌ በኮፐንሀገንና በካንኩን የአየር ንብረት ለውጥ ድርድሮች ለታዳጊ አገሮች ይሰጥ የተባለው ገንዘብ ቢመጣ የትኛው ወረዳ ላይ ነው የሚሄደው፤ ለምንስ ነው የሚውለው በዳታ የተደገፈ መረጃ አለ ወይ የሚሉትን ጥያቄዎች መመለስ አንችልም ለምን ብዙ የተጠና ጥናት የለም ይህ ጥናት ግን እዛ ወረዳ ላይ አንድ ጉዳት እየደረሰ መሆኑን ያሳያል። ወረዳውም እንዲህ ዓይነት ችግር ውስጥ ስላለሁ የምቋቋምበት ገንዘብ ይመደብልኝ ማለት ይችላል።

ሰንደቅ፡- እንደሰማሁት ሶስት ትልልቅ ድርጅቶች አፍሪካ ውስጥ የተጠኑ በርካታ

ወደ ገፅ 14 ዞሯል

በመንዝ ጌራ ምድር...

ጥናቶችን አሰባበው ነበር ከእነዛ ጥናቶች ውስጥ የተወሰኑት ተመርጠው ከተመረጡት ውስጥ ይህ ጥናት እንደሚገኝበት ሰምቻሁ ልክነኝ?

ስቶ መስፍን፡- ልክ ነው ሶስት ድርጅቶች ናቸው፡፡ አንደኛው የዩናይትድኔሽንስ ዩኒቨርሲቲ፣ የስቶክሆልም ኢንቫይሮሜንት ኢንስቲትዩት እና የዩኤን ኢንስቲትዮት ኦብ ሰርቴይንኤብል ዴቨሎፕመንት ይባላሉ፡፡ እነዚህ ሶስት ድርጅቶች በአፍሪካ ውስጥ ያሉ ወጣት ተመራማሪዎችን ስራ አስመልክተው ያወጡት ውድድር ነበር፡፡ በዚህ ውድድር ሰባ ያህል ጥናቶች ለውድድር ቀርበው 14 ብቻ ተመረጡ ከ14ቱ አንዱ እኔ ነበርኩ፡፡

ሰንደቅ፡- ከውድድሩ ምን ጥቅም አገኙበት?

ስቶ መስፍን፡- አሸናፊዎቹን ጋና ወሰዱን፡፡ ለ10 ቀን ልዩ ስልጠና ተሰጠን፤ በስልጠናው ወቅት እንደነገሩኝ የኔ ጥናት ሶስት በአንድ እንደሆነ ነው፡፡ ይህ ማለት አንድ ጥናት ግን ሶስት ራሳቸውን የቻሉ ጥናቶች ሊወጡት የሚችል ነው፡፡ ለምሳሌ "Perception" ወይም /አመለካከታቸው/ ለብቻው አንድ ጥናት መሆን ይችላል፡፡ የሜቲዎሮሎጂ ዳታ ትንታኔው እንዲሁ ለብቻው ሌላ አንድ ጥናት መሆን ይችላል፡፡ ሶስተኛው እነሱ የሚጠቀሙበት አገር በቀል የመቋቋሚያ ዘዴ (Adaptation) ራሱን የቻለ ይሆን ነበር ነው ያሉኝ፡፡ እና ምን ጥቅም አገኘህ ለተባለው በአስር ቀን ስልጠናው ብዙ ነገሮችንና ልምዶችን አግኝቻለሁ፡፡

ሰንደቅ፡- በሀገራችን ደረጃ ምርምርና ጥናት ለማካሄድ **ብዙ** የማያበረታቱ ነገሮች እንዳሉ ምሁራን **ይናገራሉ**። እርሶ እንዴት ያዩታል በጥናቱ **ወቅት** ያጋጠመዎት ፈተና አለ?

ስቶ መስፍን፡- መቼም ኢትዮጵያ ውስጥ ጥናት መስራት ቀላል ነገር አይደለም፡፡ ስለ ምርምር ያለው እውቀትም በራሱ ውስን ነው፡፡ ስፖንሰር አድራጊ ማግኘትም ከባድ ነው፡፡ ዩኒርሲቲ ውስጥ የሚመደበው ገንዘብ በራሱ በጣም ትንሽ በመሆኑ ተነሳሽነትን አያጭርም፡፡ እኛ ጥናት በሰራንበት ጊዜ ዩኒቨርሲቲው የሰጠን ገንዘብ ስድስት ሺህ እንኳን አይሞላም፡፡ ይህ በተለይ ከአዲስ አበባ ውጭ ክልል ሄጄ ጥናት ልስራ ቢባል የማይሞከር ነው፤ ለምሳሌ የኔን ጥናት ብንወስድ ከ30ሺህ ብር በላይ ወጥቶበታል፡፡ ግን ሊሳካ የቻለው መስሪያቤቴ ፒ.ኤች.ኢ. ስፖንሰር ስላደረገኝ ነው፡፡ እኔም ጥናቱን ስሰራ ይሄ ነው ያ ነው ባልልም ፈተናዎች ገጥመውኛል፡፡ በአጠቃላይ ያለው ሁኔታ ጥናት ለመስራት አያበረታታም፡፡ ሆኖም ሁሉን ተቋቁሞ ያለ ተስፋ መቁረጥ ጥናት መስራት አስደሳችነቱ በኋላ ነው የሚመጣው፡፡ አሁን እኔ ፈተና በዛ ብዬ ይሄንን ጥናት ብተወው አሁን ላገኘሁት እርካታ አልበቃም ነበር፡፡ ውጤታማ በመሆኔ ደስተኛ ነኝ፡፡ ወጣት ተመራማሪዎችም እንቅፋቱን ሁሉ ተቋቁመውና በርትተው በሀገራቸው ዘርፈ ብዙ ችግሮች ላይ ምርምር እንዲያደርጉ እመክራለሁ፡፡ ተስፋ መቁረጥ አያስፈልግም፡፡ ደስታ እና እርካታው በኋላ ይመጣልና፡፡